

A'
TSÁSZÁRI és KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Költ *Bátson*, Szent György-Havának
 (Apriliszek) 19-dik napján, 1793-dik
 Éftendőben.

Hadi Környülállások.

Utolsó Levelét, Mártziusnak huszonkilen-
 tzedikén botsátotta *Dümúrié* a' Frantzia N.
 Gyűléshez *Tournay* Városából. Kívántuk
 ezen fontos Levelnek avagy tsak egy részét
 is közleni, melly így következik:

„Felette nagy szomorúsággal látom,
 hogy naponként nagyobbodnak a' mi vesz-
 delmeink. Ezen az egész határ-szélen nints
 több tiz napra való eleségünkénéi. A' melly
 segítség, *Nord*, és *Pais de Calais* Departe-

mentekből érkezett, nem egyéb, öregekből, gyermekekből, és tsapongókból álló fegyvertelen mismásnál, melly csak a' rémülést, és rendeletlenséget nevelte *Brüsszelben*, és *Gent* Városában; és Seregeinknek több részét is bátortalanná tette, 's példájával futásra készítette. Ezek az Emberek nem egyébre valók, hanem hogy minket éhségre juttassanak. — Illyen a' segítség, melly, nagy költséggel küldetik, és a' mellyen építik sokan a' mi szabadságunk' óltalmának reménységét.

Egyenessen meg-mondom Uraim Kegyelemeteknek, ha a' Batalionok hirtelen ki nem pótolódnak a' Volontér (szabad akarátú) Seregből; és ha még tovább is ötven polgári Hatalmak, mellyek között elztelenebb egyik, mint a' másik, elegyítik magokat a' Katonai Hatalom' dolgába, 's akadályoztatják ennek munkálódásait: nékem, 's velem együtt néhány Vitéz Férjfiaknak sírunk készül a' Haza' omladékiban. — A' mint most vagyunk: lehetetlen, hogy én ellent állhassak az Ellenségnek. Könnyen bé-nyomúlhat ez a' mi határainknak azon részébe, a' mellybe fog néki tetézni, 's ellentállás nélkül el-foglalhat kívánsága szerént minden helyeket, 's egész *Párisig* mehet.

Vegyék ezeket is gondolóra Kegyelemetek: hogy az Ellenség nem kéntelen bajlódni a' mi Erősségeinkkel, mert a' maga húz ezer Lovassai által el-puhtíthattya tüzzel, 's fegyverrel azon részét Frantzia Országának, melly határos *Párisal*; — továbbá, hogy
nem

nem bírok én most már azokkal az eszközökkel, mellyekkel fenn-tartóztattam *Campaniában* az Ellenséget; hogy még akkor egéssz erejében vólt a' Közöns. Társasági Lélek; hogy akkor nem ellenkezett magával a' Nemzeti Gyűlés, 's betsületben tartatott; semmi belső had nem rongálta az Országot; végtére, hogy nem telik már most többé az a' pénzbeli segedelem, melly telt még akkor. Nosza fontollyák meg Kegyelmetek ezen szomorú igazságokat, 's határozzák meg magokat, mit kellessék tselekedni. Soha veszedelmesebb környúlállások között, 's nagyobb szédelgésben, és tétovázásban — Nemzet nem vólt. — Kapuink előtt van az Ellenség, és én nem állhatok ki egyébbel ellene, hanem fegyver, ruha, eleség, és munitzió (puskapor 's golyóbis) nélkül való szökevényekkel. Kedvezőleg láttatik viselni magát erántunk az Ellenség; de mi ezen maga - alkalmaztatásából annak, semmi hasznot se tudunk venni. Nem szenved ez maga között egy ki-költözött Frantziát is. A' mi közzülünk el-fogottakkal, és sebbe esttekkel édesdeden bán ő, ámbár jól tudja, hogy Seregünkbeli sok gaz Emberek az el-fogott, vagy meg-sebesedett Németeket meg-ölték. Ritka példája a' moderátciónak (mérséklettségnek) az az alku, a' mellyre lépett ő *Marasse* Generálissal (az *Antverpiaj* vólt Frantzia Kommandánsal, kiről a' múlt postán emlékeztünk).

Itéllyék meg Kegyelmetek ezen magaviselését az Ellenségek, mellyet én, a' mi törvénytelen tselekedeteink után nem remény-

lettem. — A' Minisztériummal, és Deputációkkal együtt gondollyanak ki valamit, 's adják tudtomra haladék nélkül: mi tévő legyek. Én nem mondom ki sem azt, micsoda értelemmel, sem pedig, micsoda vélekedéssel vagyok. Mert eddig se követték szereztséttlenségekre az én értelmemet; pedig rend szerént megmutatta a' dolog kimenetele, hogy az én vélekedéseim, mind meg annyi — ámbár szomorú — profétziák voltak. — Ha még továbbra is oktalanság, és zabolátlanság fogják vezérelni azokat, kik viszik a' kormányt: úgy oda lepsz egész Frantzia Ország. — Mindég azt mondtam én, 's most is azt mondom: Virtuson lehet egyedül fundálni a' szabad Státusokat; 's bátorság, rend, és böltsesség által fenn tartani.

A' mit *Dümúriéről* úgy irtunk vólt a' múltt postán, mint hiteles hírt: már most úgy közöllyük azt, mint tökéletes valóságot. Küldjük annak originális (eredetes vagy első) próbáit is.

Flandria Tartományának azon részében, melly Frantzia Országához tartozik, nagy és erős Város *Douay* (*Duacum*). — Ennek Elöljáróihoz, 's Polgárihoz így irt *Dümúrié*:

„Polgárok, és Elöljárók! A' Tyrannusi és öldöklő Lélek, egész erőben uralkodik *Párisban*. Nints a' kerek Ég alatt nyomorulttabb ígás Nép nállunknál. A' Gyűlés' kegyetlenkedéseinek nints többé határa. — *Börnonvilyt*, Kommisszáriusokkal együtt elküldötte, hogy engem' el-fogasson. De én
eze-

ezeket fogtam keletzébe. Kezesseim ök nékem, 's bátorságos helyre vitettem őket. Haladék nélkül indulok *Páris* felé, hogy gátot vessek a' pártoskodásoknak. — 1789, 90, és 91-dik esztendőkhben meg- esküdtünk mi egy Konstitutzóra, melly minékünk jó törvényeket adott. Ezt akarom én helyre állítani, 's Hazámat meg- szabadítani. Reményem, hogy rövid időn Frantzia Ország' Szabadítójává lehetek. Diktátorságra (Fő- Uralkodóságra) nem vágyódom. Le fogom tenni minden tiztségeimet, mihelyt Frantzia Ország szabad; és szerentsés lessz." — Ezen Irás fel- olvastatott April. 3-dikán a' Nemzeti Gyűlésben.

Miatzinszky meg- hitt Generálissához, következő értelmű Irását botsátotta *Dumúrié*: „Kedves *Miatzinszky*!

Lacroix, *Goffuin*, *Merlin*, és *Treillard* Kom- misszáriusait a' Gyűlésnek, fogassa- el *Lille*- ben, 's vitesse *Orchesbe*. Vegye kezéhez a' kintset. Mondja- meg *Düval*nak, hogy az egész Sereg, az 1789, 90 és 91-dik eszt. béli Konstitutzót kívánja. *Moretont* árestál- tassa *Douay*ban. Tegyen ott Kommandánsá egy Pattantyús- Tisztet. Küldjön hirtelen négy száz *Embert Peronne*ba, a' kik ott őrizetül lehessenek, egy jó Tiszt' vezérlése alatt." — Ezt a' Levelet a' *Lillei* Elöljárók küldötték a' Nem. Gyűléshez, olly jelentés mellett, hogy *Miatzinsky* Generális négy ezer Emberrel együtt kéredzett- bé az ő Várossokba, *Dumúrié* nevében; de ök gyanakodtak: azért is tsupán 150 Huszá- rokkal együtt botsátották- bé magokhoz

Mi-

Miatzinskyt, 's mindjárt árestálták, és előadatták vele a' *Dümúrié*' levelét.

Az Armádiájához intézett Irása *Dümúrié*-nek: „Vitéz Pajtásim! A' Gyűléstől négy Kommisszáriusok jöttek, hogy engemet fogóságba vettessenek, 's talán meg is ölettesse- nek. A' ti ígéretetek jutott nékem eszembe, hogy t. i. el nem fogjátok ti azt hagyni, a' ki néktek Atyátok, 's a' ki titeket nem tsak egyszer vezetett a' győzedelem' ösvényére. Ideje, hogy fel-emelje magát a' Sereg, a' mi Képviselőinknek gonosz vétkeik felett. Ideje, hogy újra el-fogadjuk azt a' Konstituziót, mellyre, egymás után 3 esztendőök alatt esküdtünk-meg. Ideje, hogy a' Törvények uralkodjanak, és mi ezek által boldogok legyünk: mert másképpen nem vetek neki sok időt, hogy mi leszünk a' Világon a' leg-alább való szolgák.“ — Ezen Irás mellett egy Levelet is küldöttek *Valenciennes*-ből a' N. Gy. nek ott lévő Biztosai, mellyben így fejezik-ki magokat a' többek között: „Jó éjtzaka néked Közönséges-Társaság. — Mi tudjuk, hogy a' Pátrióták' halálával fogunk meg-halni.“

April. 2-dikán meg-hirdettette *Dümúrié* az Armádiájában, hogy ő fogyvernnyúgvást kötött a' Ts. Kir. Seregekkel.

Thuriot nevezetű Tagja a' Gyűlésnek azt mondotta *Dümúrié*ről, hogy ez még a' múltt esztendőben el-adta a' hazát Campániában létében. — Száz ezer tallért ígért neki a' Gyűlés, a' ki vagy el-fogja, vagy meg-öli *Dümúriét*.

Ma-

Marat, azt a' tanátsot adta April. 3. kán a' Nemz. Gyűlésnek, hogy egy Deputátziót állíttson fel négy ollyatén Tagokból, a' kiknek Strásáik legyenek; de még azon kívül golyóbist is kell köttetni mindeniknek a' lábára, hogy el ne szaladhassanak.

Dümurié helyébe, *Dampierre* Generális tétetett Vezérjévé az úgy nevezett élzaki Frantzia Seregnék.

Custine, azt írta a' N. Gy. Elölülőjének, hogy ötöt *Neuwinger* Generális, (a' ki a' Prusszusok fogságába esett) árulta el, 's azért kéntelenítettett vissza vonni magát elébb *Vorms*-ba, azután pedig *Landauba*. — Kérte a' Gyűlést, hogy venné le róla a' Vezérséget: de nem vette.

Hollandiát tsak egy része hagyta vólt előbb oda a' Fr. Seregnék: de Mártziusnak utólsó napján a' még hátra maradt rész is el bortsáttatott mind *Breda* és *Gertruydenberg* Várakból, mind pedig más kissebb helyekből is olly fel tétellel, hogy egyenessen mennyen Fr. Országba. — Már most vége mind *Hollandiában*, mind *Ausztriai Belgyiomban* a' Frantziák Országlásának.

Moguntzia' külső Városából *Kasszelből* ki rontottak April. 11. dikén egynehány ezer Frantziák, a' Hasszus tábor felé; neki estek elsöben is egy sántznak, mellyben két Hasszus Tisztek vóltak, 130 Legényekkel. Ezeket, hosszas viaskodás után rabjaikká tették; 's e' meg lévén, közelebb nyomúltak a' Hasszus Táborhoz. — Már derekassan ágyúzott egymásra a' két Fél, a' midön *Szász* (*Saxo*) lovasok, 's Prusszus lovas
Pat-

Pattantyúsok érkeztek. Ezek vitézül közzé tsaptak oldalról az Ellenségnek, visszavették tőle a' Hasszus foglyokat, 'a le-vágtak közzüle egynéhány százat. *Bufferod* Hasszus Gen. Lieut. nak, a' kit közönségesen szerettek a' Katonái, öszve rontotta a' jobb lábát egy ágyú-golyóbis; egy Hasszus Oberster pedig agyon lövetett.

A' *Német Birodalom* szépen meg-köszönte ő Tsászári Felségének, hogy *Koburg* Her. get méltóztatott rendelni a' Német Birodalmi Sereg' Fő Vezérjévé; 's meg-kérte egyfeszmind, az ezen említett Sereghez meg-kivántató több Generálisoknak ki-nevezése eránt is. Ő Felsege, hogy eleget tegyen a' Német Birodalom' kívánságának, még pedig a' R. Katholika, és Protestáns Vallásoknak egyenlő jussaikhoz képest; választotta Tsász. Birodalmi Haditármesterekké: Gróf *Clerfó*, és Hg *Hohenlohe-Kirchberg* Ts. Kir. Haditármestereket; — Tsászári Birodalmi Lovasság Generálissáivá (General de Cavallerie) Ts. Kir. Haditármester Gróf *Kollorédó Ventzelt*, és Prusszus Generallieut. *Hohenlohe-Ingelfinger* Hertzegét; — Tsászári Birodalmi Feldmarsallieut. tokká végre: Gr. *Erbach*, B. *Staader*, Her. *Württemberg* Tsász. Kir. Feldmarsallieutenantokat, és Fő Hertzeg *Károly* Ts. Kir. Generál-Májort.

Hg *Koburg*' Armádiájától, Mártz. 21-dikén útasítottt hozzánk az itt következő Levél: „Előljáró Seregünk, ezen hónapnak 16-dikán *Tirlémontig* nyomúlt, ide öt mértföldnyire. Onnan is el-verte az Ellenséget; hanem mivel nem érkezett jókor segítsége:
meg

meg nem akadályoztathatta, hogy a' Fr. iák, kiknek száma mindenfelől szaporodott, viszont el ne foglalják *Tirlemontot*. Ezen alkalmatossággal nagyon közel járt a' halálhoz *Nemes Hadnagy Úr*, kinek derék paripáját le - dobantotta alatta egy ágyúgolyóbis. A' mint le-zuhant a' ló, reá esett a' *Hadnagy Úrra*, 's nagyon meg - ütötte ennek a' mellyjét, és jobb oldalát. A' bal lábát pedig keményen alá nyomta, és csak a' vólt a' szerentse, hogy éppen a' nyomás által le - rándúlt a' *Hadnagy Úr* lábáról kemény tsizmája, 's ha csak mezítláb is elszaladhatott, míg egy *Uhlánus Altisztet* utól érvén, ettől egy lovat kapott, a' mellyen előbb *Sz. Trou* nevű *Városotkába* ment, (melly, harmadfél mértfölddel esik innen *Tirlemonton*); de mivel nem kapott ott *Seborvost*, tovább ment még másfél mértfölddel, t. i. a' *Lüttichi Hertzegségnek Tongres* (németül *Tongern*) nevezetű *Városotkájába*. — Azt közönségessen írhatom viadallyainkról, hogy *Mártz. 15-dikétől* fogva egész *20-dikig* szakadatlanúl tartott az ágyúzás, úgy hogy sem egyik, sem másik Fél nem akart hátrálni: ma csak ugyan vissza kezdték magokat vonni a' *Frantziák*. — *17-diken*, *Zombory Svadronos Kapitány Úr* bal lábát elszakasztotta egy ágyúgolyóbis. *Második Kapitány Endrödy Úr* pedig mellyjbe lövegett. Ugyan ez nap esett el ama' derék *Vitéz Gyólts Kapitány Úr*. — Úgy viselte magát az *Eszterházy* nevet viselő *Huszárság*, hogy erre is egész erőben reá illenek azon sorai *Faludinak*, mellyeket a' *Tsászár*, *Leopold Fő*

Fő Hertzeg', Erdödy, 's Vurmser Grófok'; Barkó, és Gréven Bárók' Magyar Lovassáikra; és a' Székely Huszár-Regementre alkalmaztattak kedves Földi Uraimék 1791-dik esztendőben *). — Tsak az is bizonyosága ennek, hogy az említett napon többen kaptak sebet közzüle száz Legénynél. — Példás vitézséggel hartzolt a' többek között Sztáray' Laib-Batalionja is, mellynek fele, sőt több felisél áldozta-fel az említett napon életét Királyaért, 's Hazájáért."

M a g y a r O r s z á g.

A' Fels. Helytartó Tanácsnál néha napján Titoknokságot viselt Aranysarkantyús Vitéz és Ns Somogy Vármegyének hites Táblabirája T. Zichy József Úr, öt száz mérő zabot ajándékozott Fels. Királyunknak, azon a' rátán, vagy részben felül, melly esett reá a' Diétán ajánlott hadi segítségből.

Budáról, April. 12-dikén.

„Kegyelmesen rendelte ő Felsege, hogy azon Török Jobbágyok, kik vagy a' Török há-

*) Tzélöz itt a' Levél-író Úr azon Oszlopra, mellyet mi metztettünk réz táblára, a' Magyar Lovasságnak 1791-dik esztend. az egész Török háborún által tetéztett vitézi érdemeiért. Az Oszlop alatt, (mellyet akkori érdemes Előfizetőinknek ingyen meg is küldöttünk) következő sorai olvastatnak Faludinak:

Ti bátor, Seregek,
Bellóna' igaz Magzati!
Jól vitézkedtetek.

háború alatt az Országba bé-jöttek, vagy most is bé-jönek, passzus nélkül, vagy bizonytalan időre szóló passzussal: egy esztendő' el-folyása alatt a' Török Birodalomból új passzust szerezzenek, és azokat bé-mutassák; különben, mint jött mentt emberek, innen el-igazítottassanak."

Karansebesben, 's ennek vidékén, sok épületekben kárt tett April. ötödike' éjtszakáján a' föld-indulás, melly kezdődött 11 órakor, 's tartott egynéhány minutáig. — Rémitő zaj hallatott-fel a' föld alól. Sok Lakosok oda hagyták ijjedttekben lakó helyeiket, 's tsak virradtára tértek-vissza azokba.

Az *Erdödy* név alatt vitézkező Huszárokhoz — midőn ezek *Péts* Városán keresztül mentek volna a' Frantziák ellen a' múltt Mártziusnak 18 dikán:

I.

Mint annyi Mársnak Fiait,
Erdödy név alatt,
 Bellóna' vitéz fajzatit,
 A' szép Magyarokat
 Szemlélem bátor ízivekkel,
 Győzést ígérő kedvekkel
 Fenni pallosokat,
 'S nyergelni lovakat.

II.

Hová ditső Nemzetünknek!
 Örömi siettek?
 Hová oh Dísze Népünknek!
 Elölünk tüntetek?

Oh

Oh hány Szív sebesítettett!
 Oh hány Szem buzgó könnyeket
 Gördített értetek
 's el-küldött veletek.

III.

De mennyetek! oh mennyetek
 A' kevély Franz ellen,
 És győzedelmeskedjétek
 A' gyilkos Nemzeten,
 Ki fel-szenteltt Királynának
 Koronás Fejét Urának
 Fene, Istentelen
 El-tsapta dühössen.

IV.

Ezer 's meg ezer fejeket
 Ez egyéért vágjatok —
 Patakként dühös véreket
 Öntsék a' gyilkosok. —
 Töröljétek - ki neveket,
 És kegy' nélkül mindeneket
 Kard-élre hányjatok,
 Földig pufztítsátok.

Erdély Ország.

Kolosvárról, Mártz. 30-dikán.

„Ugy gondolom, hogy valamint Nemes Magyar Ország örömmel olvasta, ha valamit láthatott Nemzeti Játzó - Színyéről: szintén olyan indulat lakozik Erdélyben is; ezen okon kívántam az idevalóról az Uraknak egy kis rajzolatot tenni. Fel-állott ez, a' múltt December' közepe tájján, sok jó szivü Hazafiak' segítségek által. A' Férjfiak: *Fejér János* (Elöljáró), *Fejér István*, *Öry*, *Kontz*, *Sáska*, és *Kotsi Urak*. Az Affzony-
 fze-

személyek pedig: *Fejér Rosália*, *K. Terésia*, és egy más *Terésia* Kisasszonyok. — Nem nagy a Társaság; de jól egybe van szerkezelve, és a' Közönségnek meg-elégedésével adja darabjait. A' múltt hónap' elein adott egy igen nevezetes török érzékeny Játékot, három fel-vonásban, ilyen nevezet alatt: *Artaxerses*. Azután adott egy új Nemzeti vitézi szomorú Játékot ilyen nevezet alatt: *IV. László*, 3 fel-vonásban, mellynek is Szerzője *T. K. Boér Sándor* Úr. Továbbá, egy érzékeny Játékot öt fel-vonásokban, illy cím alatt: *A' Gyermekekhez való szeretetnek ereje*, mellyet *Schröder*ből fordított *M. Bartsai László* Úr. — Annyira szivekre vették bizonyos jó gondolkozású Urak a' Nemzeti-Teátrum' sorsát, hogy készek, éjjel napot egyé tenni, 's a' Jádást új munkákkal segíteni. — Magyarázzák bár akármerre a' balúl gondolkozók, szándék-jokat; elég lesz belső részekben való önnön meg-győzések."

Kolosvárról, April. 4-dikén.

„Városunk' népesedésének, ismét feltetfzik egy új Tsillaga. Ide várjuk t. i. költözését, az eddig *Szebenben* volt Királyi Exaktorátus' (Fő Számvevő-Hivatal') egyik felének. Szállása lészzen a' volt Apátzák' Klastromában.

Itt a' hid-kapu előtt egy Kováts lakott. Ezt a' minap fel-akasztva találták. Tselekedetének okát, sokféleképpen beszélik; azért erről bizonyost nem írhatok. Hasznot tett az *Anatomiát* tanuló *Iffjúságnak*, mert fel-

fel-bontatott izei által, öregbítette ennek tudományát. “

Elegyes Tudósítások.

A' *Brabántz.* Fő Tanács újra fel-állított egéfsz tzeremoniával, 's most már benne vagynak azon öt Tagok is, kikről mind az ideig tartta a' versengés míg el nem boríták a' Frantziák *Ausztriai Belgyiomot.* Hogy sok károkat tettek a' Frantziák ezen szép Tartományban, az tudni való: de a' mint egy *Brüsszeli* levél írja, sok jót is elközlöttek, ámbár akarajok ellen, tsúf magok viseletek által: mert tsak meg szabadúlhattak egyfzer a' Belgák ezen ellenséges Barátoktól, 's Tiránus-pártfogóktól: ki alutt a' *Royalisták*, és *Pátrióták*' sziveikből a' vizzáikodásnak; és gyűlölségnek tüze, 's fel váltotta ezt az a' buzgóság, mellyel már most együtt munkálódják a' köz-jót. A' Demokraták, és Jakobinusok nagy részént ki költöztek, a' kik meg maradtak kevés számmal vagynak, 's pillantani se' mernek többé *Jakobinus* módra.

E' folyó Aprilis' 8-dikán irták *Triestből*, hogy ott, néhány napoktól fogva felette mérgessen viselte magát a' *Boreás* (északi szél). — Meg-járta egy hajós Legény, mert midőn éppen a' Várból ki-lebegő zászlót bé akarta venni: le-kapta izegény fejét a' dühös szél, 's álló helyétől ötven lépésnyire tsapta-le, egy oldalvást fekvő kertbe, a' hol más nap halva találtatott a' nyomorútt *Matróz.*

Hogy

Hogy ezután Fels. Urunk' Tartomány-nyaiban is gyarapodjon az órához tartozó rúgó-tollak' (elater) készítése; rendelte ő Felsége, hogy az efféle, külső országokból bé-hozandó rúgó-tollakért, az eddig volt 6 krajtzár helyett, 9 krajtzár fizetessen egy forinttól.

Bets. Nehány napoktól fogva, *Tunis* nevezetű *Afrikai* Országból való, rész szerént tsupa fekete rész szerént barnás Urak vagynak itten — a' mint halljuk azért, hogy a' tangeri kereskedésről valamit végezzenek F. Urunkkal. Sok nézőik vagynak ezen igen rendes öltözetű, és tekintetű *Afrikai-aknak*: nagyon hasonlít ruhájok a' Marokkaia-kéhoz. A' fejek Török.

J e l e n t é s e k.

Magyar Országban Ns *Csongrád* Várme-gyében, Fő Méltóságú Gróf *Károlyi* Jó-sef ő Nagysága Uradalmában, — a' *Derekegyházi* puszván, — *Mező-Hegyesnek* Szomlázáságában, ezen folyó 1793-dik esztendőben, a' jövő Május hónapnak 23-dik és következő napjain feles számú ménes-béli mindenféle lovak úgy nem különben gulyabéli mindenféle barmok, kotyavetyé-re fognak botsáttatni. — A' kiknek tehát vevő szándékjuk vagyon: meg jelenhetnek Májusnak 23-kára, a' *Derekegyházi* puszván.

H h árkusunkkal, le-küldöttük a' most folyó Harmadik Szakas *Magyar Hírmondó*-nak első négy árkusait, melyek A B C D betűkkel vagynak meg-jegyezve. — Mai postával küldjük az E és F betűkkel jegyzett árkusokat. Két árkust küldünk azért, mivel négygyel igen meg vólt terhelve a' posta. Ezen árkusokat tsak azoknak küldjük, kik későbbben jelentették magokat, 's ezért nem szolgálhattunk vólt mindjárt akkor velek. Ha talán a' Posta valamelly Érd. Előfizető Urnak meg nem találta küldeni ezen árkusokat, vagy akármelly más árkusokat is, vagy rajzolatokat; ne terheltesen tudtukra adni, illy tzm alatt botsátandó levelében: *Pro Magyar Hírmondó, à Vienne.* mi azonnal fogjuk kivánságát tellyesíteni.

*

**

Jelentjük az olyan E. Olvasóknak a' kik a' Magyar Kurir helyett a' Magyar Hírmondót rendelték, 's ezt már veszik is: hogy ha talán meg küldődött számokra a' mostani Magyar Kurir: ez tsupán a' M. K. érd. szerzője Expeditorának hibájából esett, melly az ide való fő Posta Hivatalon semmi rendeletlenséget nem fog okozni.

T Ó L D A L É K

A' Magyar Hírmondónak, Aprilis' 19 - dik napján, 1793-ban költt árkusához.

További Tudósítás a' Királyi Magyar Hajó-kázható Társaságról.

A' második rendű, az az 1000 forintos Aktziákból, 30; a' harmadik rendű, az az 500 forintos Aktziákból pedig 60 vagyon még el adni való. Kik tehát ezen Társaságba kívánnak állani, 's részt venni a' leg alább is 9 's 10 fonirt ezfendei interesben, ne sajnálják a' Német örökös Tartományokból, vagy idegen Országokból valók, Baldtauff Bétsi Pénzváltónál; kik Magyar Országban, Erdélyben, Bánátusban, Horváth, vagy Tót (Sclavonia) Országokban laknak, Ns. Schikmayer, a' Királyi Helytartó-Tanátsnál lévő Ágens, és ezen Privilegiált Társaság' Plenipotentiáriussánál Budán magokat jelenteni. A' Budára küldendő pénzek, az azokat adó Urak 's Allzonságoknak bátorságokra nézve ottan a' Kamarális Fő Kassza-Hivatalnak (Hauptzahlamt) fognak le-tétetődni, és a' Kvietántziák ugyan ezen Fő Kassza-Hivataltól ki-adattatni. Ezen Kvietántziákat által adja a' Fő Kassza Hivatal Schikmayer Ágens Úrnak: 's mindannyiszor Retzepiszét vesz tőle. Schickmayer Úr minden Kvietántziát fel küld Bétsbe Baldtauff Pénzváltóhoz, ki az azért esendő Aktzia-levelet kezéhez szolgáltatja az Aktziát-vévőnek. A' Kvietántziák a' Baldtauff Pénzváltónál maradnak. Egyébbaránt tellyes szabadságokban áll a' Társaságba állani kívánóknak az, hogy a' Budai Kamarális Fő Kassza-Hivataltól vett Kvietántziát akár magok felküldjék Bétsbe, akár ha tetszik, a' pénzt Bétsben le-tétethetik Baldtauff Pénz-váltónál (bey dem Großhandlungshause Baldtauff, und Comp.).

Szükség meg-jegyezni, hogy ezen hajókázható Tsatorna, a Társaságnak tulajdona: mivel az annak költségén fog meg készülni. Ő Felsege fenn tartotta ugyan magának azt a' just, hogy 25 ezteendőők múlva (számlálván az ezteendőket azon időtől fogva, midőn a' Tsatorna el-fog készülni) a' Státus magához válthatja azt a' Társaságtól, de azon az árron, mellyet akkor fog érni. Ha a' Státus 25 ezteendőők után nem fogja azt magához váltani, arra az efore meg fog ez Octory hozzábitatni, mint más nagy Kereskedésekben szokott esni. Minden esetre tehát elegendő bátorságot találhatnak a' Tsatornában azok, kik töke pénzeknek valamely részét annak ásására fordították.

A' Tsatorna - ásóknak fizetésekről.

Ezen Tsatornának ásására mint-egy három ezer munkásokra lesz a' Társaságnak szüksége a' jövő Májusnak i-ső napjától kezdve, három ezteendőőknek le-folyások alatt, a' meddig t. i. tart annak ásása. A' dolog úgy van el intézve, hogy a' munkások több pénzt kereshetnek itten munkájok által, mint közönségesen szoktak keresni. Még a' nem igen szorgalmatos munkás is meg kereshet itten naponként nyolcz 's több garast is; azután az ásás nem húzza meg igen a' munkásokat, mivel arra a' föld sehol se követses, hanem parázs, a' mellyel tehát könnyen lehet banni. Ezen okból következő módon fogja a' Társaság munkáit fizetni:

A' ki annyit ás ebben a' Tsatornában, hogy ásásának mélysége egy öl, és szélessége is egy öl téljen, az az a' ki egy Kúb-ölnyit (Cubus, Cubique, Cubik-Klafter) ás, a' mint azt egy szóval nevezni szokták; azután a' ki ásott földet 10 's 20 ölnyi messzeségre el hordja, és elegendeti, tehát az ezen munkájáért 34 Krajtzart fog kapni. Ha még egy öllel mélyebben ás, az az a' földszinétől két ölnyi mélységben ás - ki egy Kúb - öl földet, 's azt 10 's 20 ölnyi messzeségre el-hordja, 40 Krajtzart kap érte. A' ki pedig még egy öllel mélyebben ás, az az három ölnyi mélységben ássa ki a' Kub-ölt,

és azt a földet onnan 10 's 20 ölnyi melfzeségre ki hordja, azért már 46 krajtzár fizetést kap.

A' melly munkások Magyar, Erdély, Horvát, 's Tót Országokból, vagy Bánátusból — ki vévén Bács Vármegyét, — jönnek a' Tsatorna ásására, és azon helységnek Elöljáróitól, a' honnan jönnek, Bizonság -levelet mutathatnak elé, minden mértföldre két krajtzárt kapnak úti költségül. A' kik pedig Auszriából, Tseh, Morva 's más örökös Németh, vagy külső Országokból jönnek le, 's pafzszufok lesz, egy általjában 2 forintot kapnak úti költségül. A' kinek tetfzik, el-hozhatja magával feleségét, gyermekét-is. Ezek hordhatják a' ki ásott földet, 's egyéb munkát-is tehetnek, úgy hogy egy olyan feleséges, 's gyermekes munkás minden nap egy forintot 's többet is meg kereshet azokkal egygyütt. Az olyan munkások, kik hat hónapokat töltenek oda le munkában, a' hatodik hónapban egy forintot kapnak a' Társaságtól ajándékba, és ha feleségfűl, 's gyermekefűl dolgozik, azokis meg-kapják a' magok ajándék -forintjokat külön-külön. Azon munkások pedig, kik az egélsz ásás idején a' Tsatornánál dolgozni fognak, és minekutánna el készűl az, azután is oda le kívánnak maradni, azokat a' Társaság a' Tsatornánál-való szolgálatba fogja tenni, úgy mint Gazdáknak, ló mellett való szolgáknak (kotsisoknak) hajós legényeknek 's a' t.

Minden a' munkához meg kívántató szerzfámo-
kat, úgymint kapát, ásót, lapátot, talyigát 's a' t ingyen ad a' Társaság, 's maga költségén meg is tsináltatja azokat, ha mikor a' szükség úgy hozza magával.

Nyári napokon defzka -sátorokban, vagy fzin-
ekben fognak lakni a' munkások, télben pedig házokban, és minden 4 hetek után friss szalmát kapnak magok alá.

A' Tsatorna Directionának lesz gondja arra, hogy a' munkások oltsó pénzen jussanak minden eledelhez. A' tehénhus, kápolzta, 's egyéb főzelék oda le úgy is oltsó, a' kenyérnek fontja egy krajtzár fog lenni.

Kik meg találnának betegedni, azoknak a' Társaság maga-költségén ad Orvost, és Orvosságot.

Minden munkás, már az akár maga, akár tselédestül jöjjön le dolgozni, Májusnak 1-ső napjától fogva 1793-dik elztendőben, mindenkor a' fenn említett fizetések szerént fog fizetödni.

Azoknak fizetésekröl, kik munkásokat hoznak.

Ha valaki 100 munkásokat hoz a' Tsatorna ásásra, melly Májusnak 1-ső napján 1793-dik elztendőben fog elkezdödni, és ha talám azoknak száma meg találna kissebbedni, azt helyre fogja állítani, a' Társaság 15 forintokat fog neki hónaponként fizetni, 's ötöt az általok hozott 100 emberek Gazdájának tefzi.

Kik munkásokat szándékoznak lehozni, ne sajnálják magokat jelenteni: Bétsben Nemes Bohus János Tsálf. és Kir. Lovas Kapitány Úrnál az úgy nevezett Himmelpfortgasse Nro 932 az 1-ső kontignátziön. Szent-Márian (Szabadkán) Ns Vieser Entrepreneur Úrnál; Pesten Nem. Horváth Jabab Úrnál; Ó Aradon Nem. Orszáti Péter Úrnál; Baján Nem. Rudits Máté Úrnál; Várasdon Hartel Jó'sef Patikáros Úrnál. Ezen Urak bővebb utasítást adnak nem tsak azoknak, kik munkásokat szednek, hanem magános munkásoknak is, kik magokat jelentik nálok.

Kik öfze szedett munkásaikat egyenesen a' Tsatornához hozzák: vagy az oda le menendö magános munkások is, jelentsék magokat Bács Vármegyében fekvö Kula, 's Verbálf helységekben, vagy Zombor Királyi Városban Nemes Kiss Uraknál, ezen hajókázható Tsatornának Igazgatóinál.

Kik 100 munkásokat hoznak Magyar, Erdély, Horváth, 's Tót Országokból, vagy Bánátusból, 25 forintot kapnak úti költségül, kik pedig a' Német örökös 's más idegen Országokból hoznak 100 munkásokat, 50 for. kapnak. A' 100 munkásokat-hozóknak, az az a' Gazdáknak ebből áll kötelességek: a' mint elejbe lefz adva, a' szerént dolgoztassák alatta való munkásaikat 's azokat jó reudben, 's fenyéték alatt tartják. Ha néki 's munká-

kásainak tefzik, főzethet számokra, vagy azt a' szabadságot másnak által engedheti. Ha a' munkások inkább magok kívánnak magoknak főzni, vagy más felekezethez akarnának enni járni, tellyes szabadságokban fog állani. A' Gazdák veszik által a' munkához meg kívántató szerszámokat, úgymint: ásót, kapát, lapátot, talyigát, 's ők viselnek azokra gondot. Az el romlott szerszámokat jobbakkal fel-tserélteti a' Társaság, 's azokat maga költségén meg-tsináltatja. Leg fellyebb minden 14 nap ki fog az ásni való föld mérettetni. A' Gazdáknak kell fel vetni, vagy más ahhoz értők által fel-vetetni, mennyi esik egy egy munkásra az általa végbe vitt munkáért? Az azért esendő fizetés minden munkásnak kezébe fog adódni a' Kantzelláriában, vagy a' Társaság valamelly Tisztjének jelenlétében. Ha talán a' ki-mért földet el nem végezhetnék egy hét alatt, akkor 1 forintot kap előre a' munkás azon hétre; a' többit meg kapja akkor, mikor készen lesz vele.

Újra is jelentetik, hogy a' ki 100 munkásokat hoz a' Tsatorna ásásra, az azoknak Gazdájáva tétetik 15 forint hónapi fizetéssel. Ha 5 vagy 6 emberrel több vagy kevesebb lenne a' száz szám, ez mindazáltal kerek számba, az az 100 embernek fog vitetődni: ide számlálttatnak a' betegek is. Azon munkások, kik magánosan jelentik oda le magokat a' munkára, azokez vagy ama' Gazda vezérlése alá fognak adattatni, a' hijános számnak ki pótolására. Bétsben Mártz. 12-napján 1793-dik eszt.

K i s s J ó ' s e f,

K i s s. G á b o r,

*a' Királyi privilegialtt Magyar
Hajókázható Tsatornának
Igazgatói.*

Egy

Egy Magyar Szótárnak készítésére intézendő vélemények.

Minden más Nemzetek, a' mennyire tudhatom, mihelyest az ön nyelvek' tsinogatásához készültek, ezen ditséretes tárgynak el-érésére, leg-ottan a' tökéletes Szótár' ki-miveléséhez is fogtak; tapasztalván, hogy ezen segedelem, és elzköz nélkül, igen szoros határba szoríttatnak: hogy az ő tudomány-béli értekezéseik homályosak, soványak, velőtlenek; hogy tisztátalan, senyvedtt, inaszakadtt az ő ékeszöllások; hogy a' versezések lankadtak, a' költemények meddők, 's ízetlenek; a' költői képek halványok, mivelhogy mind ezek önön ereiket, 's elevenségeiket többnyire a' hasonlatosságoktól veszik, mellyek kivált a' különféle kézi mesterségektől, vagy a' természet' sok számú teremtményeitől szoktak költsönöztetni: ezeknek pedig nemeit, és tulajdonságit leg-inkább a' Szótárból lehet, mint egy kints-tartó házból, szedegetni.

Ezt a' gyepet nálunk Molnár Albert, és Páriz Pápai Ferentz, két érdemes Hazafiak, kezdték hasogatni; de igen szembe-tünő az ő munkájoknak hijánossága, 's tökéletlensége, mivel belőle még a' közönségesen gyakorlott szók is felesen ki-maradtak. Azért általlyában szükségesnek állítom, hogy ezeknek ditséretre méltó el-kezdett építményeit (a' mi egy két embertől ki nem telhet) más többek egybe kaptsoltt igyekezettel tökéletes-ségre hozzák, és az Anya-Nyelvünk' mind gyarapítását, mind tsinosítását innen kezdjék. A' végbevétel eránt, tsekély vélekedéseimet ki-nyilatkoztatom:

1.) Fel kellene őltani a' betűket, a' magokat arra szántt érdemes Hazafiak között, úgy hogy minden betűre, mellyen a' szók kezdődnek, legalább négy személly jusson: egy t. i. Erdélyben, némelly a' Tisza, másik a' Duna-mellyékén, a' negyedik Győr', vagy Szombathely' tájján. Kiki minden szót, a' melly az említett Alkotóknál elő nem fordul, a' néki jutott betű szerént, lassanként őz-

öfzve fzedegessen, és a' bé-vett betűzés' rendjén egybe szerkeztessen. Efféle gyűjteményre pedig ezek lehetnek hathatós eszközök:

a) A' Pázmány Péter, Káldi György, Gyöngyösi István, Benitzki Péter, Faludi Ferentz, és más ékesen Irók' munkáinak figyelmetes olvasása, a' honnan bőven lehet meríteni. Sokat segíthet Szabó Dávid' kisdied Szótára is, mellybe a' szokatlanabb, és sok meg-aváltt magyar igéket foglalta.

b) A' köz Néppel való gyakor társalkodás, és töle a' tartományi szavaknak ki-tanulása. Mert ugyan is ki nem tudja, hogy egy valaminek különb-féle nevei, és szó-jegyei vagynak az egymástól távolabb telepedett Országunk' részeiben?

c) Kinekinek önnön emlékezeté' meg-visgálása, melly által kis korunktól fogva bé-oltott számtalan szavak apródonként eszünkbe tünnek, a' Szótár' bővítésére.

d) A' műhelyek', és bányák' látogatása, a' hol a' mesteremberek, tulajdon eszközeiknek, 's mivé-féseiknek remek neveit elő-adhatják, mellyek a' nyelvezésnek gyakort különös ékességet szereznek, p. o. Ez az ember jól fel-öntött a' garatra. Nem lehet minden lábat egy kaptára húzni. De messze vetéd a' sulykot. Konty alá való bor. A' nagy erefzkedön szükséges az alabor (tartalék). Vond-meg a' bagarját. Ezt a' két vásott Iffjat egy bordában szőtték. Bár a' mérges Párkák tüstént itt légyenek, 's éltem' bordájából engem ki-messe-nek, 's a' t.

e) A' régi el-aggott szókkal nem tanátsos ugyan terhelni a' könyvet; mindazáltal ki nem kell azokat hagyni, a' honnan a' mostaniak fajzattak, hogy így a' szavak' származatai is (etymologiae) világosságra hozathassanak: ilyenek a' bób, bóbos, bóbíta; láz, lázzadás, lázzafztó; or, orozó, orgazda; véd, védelem, védelmezés; év, harmadévi, negyedévi, 's a' t.

2.) Ha egy valaminek valahol több nevezete van, mindeniket szükség fel-jegyezni, p. o. pityóka, tsitsóka, szür tsuha, rétze kátsa, kazal asztag, szörvőszék eszvata, 's a' t.

3.)

3.) Szabad lefz új szókat is származtatni, kivált a' tudományoknak, mellyekről a' mi Eleink keveset irtak, tsinos, és velős magyarázattyára; de az újítgatásokban ezen szabásokra kell a' szabadságot határozni:

a) Mikor a' szükség éppen reá nem bír, helytelen újdonozunk, ha külső Nemzeteket vaktában követvén az Anya-Nyelvünk' gazdagítására, vagy is inkább szeplosítésére más idegenekből költsönözünk. Illyenek: a' genius, karakter, methodus, fántasia, tálentom, 's a' t., mellyeket a' Nyelvhez-tudó, tisztá magyarzókkal, meg-tartván; az értelmeiket, könnyen ki-pótolhat.

b) A' melly szóból más újat koholunk, igaz magyar tö-szó legyen. Effélékből származott az okozat, ízlés, elmesség, képzet, képzelet, nyelvezés, tartalék, szivattyú, nyilvánítani 's a' t. De a' konkolyból búza nem terem: konkolyból tsirázott a' kopírozás, pallérozás, mustra, pálinka, petsenye 's a' t. Az is meg-kivántatik, hogy az új származatoknak magyar hangzatjuk legyen.

c) Meg kell a' szülést a' szüleménytől, az okot az okozattól mindenütt különböztetni. Ehez képest sok izben helyesebben írának: tojomány vagy tojadék, irat, firkálat, mázolat, vetemény, rakomány, rajzolat, vonat vagy vonadék, 's a' t.; mint sem tojás, irás, firkálás, mázolás, vetés, vonás. Nem de különbséget teszünk az irtovány és irtás, oltovány és oltás, építés és épület, szerezés és szerezmény, 's a' t. között?

d) Vegyük például, a' hol ki-telhet, a' szó-alkotásban a' Görögöket, kik a' ki-gondoltt neveket jobbra ahoz illesztették, a' mit jegyeznek. Ipar-kodgyunk tehát, hogy az alkotandó fajta, mikor helye lehet, vagy 1) a' tárgynak hangját kövesse, mint a' síp, sikolt, dörög, harsog, füttyöl, dobog 's a' t.; vagy 2) valamelly érzékenységünket ilhető tulajdonságát jelentse, mint a' rágás, sárgaság, vérhas, vizkorság, élelftő 's a' t. vagy 3) a' szembe-tünő külső színét, avagy testeményét képzellye, mint a' szarvas, farkas, egér-fark, szarvas-nyelv, ökör-

ökörnyál, szarkaláb 's a' t. Az illy szabású szavak sokkal hathatósbak a' képzeletekre, mint sem ama' tsupa kényyen költöttek, fa, kő, fal, kenyér, ember, 's a' t.

4.) Nem elég, tsupán tsak a' szavakat gyűjtögetni; hozzájok kell fértzelni a' vélek élésnek különbféleségét is, és az oda tartozandó ki-szemeltt köz-mondásokat, hogy így a' Szótár egyfzersmind a' szép nyelvezésre szolgáló eszköz is (phraseologia) lehessen, p. o. ezen 'szó után: tartok, oda lehet függefzteni: Meddig tartott a' viaskodás? Megtartom szavamát. Reá tartja magát. Ki tartotta eddig ezt az ügye-fogyott árvát? Veled tartok. Hogy' tartod ezt a' paripát? Az út' ofztállján balra tarts 's a' t. Hasonlóképpen ezen szóhoz: ütök, ezeket ragaszthatod: Úss tüzet. Meg-üti a' mértéket. Két órát ütött. Reánk üt az ellenség. Ki-üt a' szeg a' zsákból. A' gyermek az annyára ütött 's a' t.

5.) Minekutánna a' gyűjtemény lassanként öfzve szerzetetett, kiki küldje - bé a' P e s t i N e m e s Magyar Társasághoz; ez a' Külsök' Szótárait például vévén, a' többit az én tanátslásom nélkül is idővel végbe viheti.

Ezek az én tsekélly vélekedéseim; többet adhatnak - elő, a' kik erről fel-tett szádékkal bővebben irtak. Kérem tehát azon érdemes Hazafiakat, kivált az Oktatókat, a' kiknek erre idejek, 's értékek lészen, hogy ezen feltételnek elő-mozdításától segedelmeket ne kiméllýék; a' kiknél pedig e' fzerű keresmények talán már is iratban vannak, ne sajnállýák az említett Nemes Társasággal közleni, el-hitetvén magokkal, hogy ennél hathatósbb eszközt a' Nyelvünk' tenyéfzttetésére, bővítésére, 's ékesítésére, az én gyarló ítéletem fzerént, nem szerezhetnek.

Irá M A K Ó P Á L,

Apátúr, 's Vátzi Kánonok.

Ezen vélemények még a' múltt esztendőben jöttek kezünkhöz: de mivel azokhoz némelly dolgokat kivántunk volt ragasztani, azért halasztottuk közre botsátáfokat. Most közöllyük, következő jelentésünk mellett, hogy t. i. Hazánk javára intézett igyekezetünknek egy fő tzelja volt eleitől fogva egy Magyar Grammatikának, és idővel egy Szó-tárnak az ahoz értő Tudólok által való készítése. E' végre meg kértünk már két esztendővel ez előtt némelly jó igyekezetű Hazafiakat; hogy kezdenék el a' nyomtatott, és nem nyomtatott irásokból, 's élő emberek beszédeiből azon Magyar Szókat feljegyezgetni, mellyek Páriz-Pápaiban nem találtattnak. Már egynehányan fel is küldötték hozzánk Jegyzéseiket. Ezen tzelből járta el tavaly egyikünk személynesen, nagy részét Magyar Országának, 's érzékeny szívvel tapasztalta, hogy Tudósaink sok helyett nem ajánlották magokattsak hogy gyűjtögetni fognak Szókat, hanem hozzá is fogtak a' gyűjtögetéshez idő halasztás nélkül. Meg nézegettük hét száz és egynehány írott árkusokból álló, 's ezen tzelka fordittatandó Dictionáriomát Istenben beldogúlt Adámi Udvari Ágensnek is, mellynek nagyobb részét Tek. Nemes Udvari Ágens Úr szerzette nagy szorgalmatossággal. Kérjük tehát Hazánk Tudóssait minden tisztelettel, ne terheltessenek Fő Tisztelendő Makó Apátur Úr gondolataihoz ragasztandó jegyzéseiket velünk a' végett közlenni, hogy azokból annakutánna egy Plánumot készíthessünk, melly szerént, kelleffen meg készülni a' Magyar Szó-tárnak.

Székes-Fejérvárról.

Némelyek a' Frantziák dolgára akarják ezen jövendőlést alkalmaztatni: Petri *Turelli*

relli Mathematici et Astrologi eminentissimi, qui et Francisco I. Captivitatem Papiensem vaticinatus est de Francia, et Religionis discrimine vaticinium Anni 1524.

Astrologus Vates, haec nuncio moesta Nepotes:
 Corpore qui grandis Rex tertius Ordine Fratrum
 Prædiras edet caedes, Lanio ipse suorum;
 Quas propter surget civili Francia Bello;
 Proh Dolor! et Procerum præceps cadet tista duello.
 Non erit unafides, non Lex, non unicus et Rex;
 Multi sed Reges, Leges et Religiones,
 Serviet haud minimis in partes scissa ruinis.
 O Deus! a variis sævè lacerata tribunis,
 Sicruet infelix per Reges Francia dives.

Excerptum: Ex Ioannis Wolffi Lectionum Memorabilium et reconditarum Tomo II. pag. 228 edit. Lævingæ 1600 in folio.

N. T. itt lévő Iskolai Director B. B. által készitet éneket a' Frantzia Király halálára, melly tökéletesen azon áriára van szabva: *Mit búsolsz árva szívem?*

Mit gyödrödöt Lelkemet M. Mus. IV. Neg.

Dül hát Királyi székem?

Török ditső Páltzám?

Kész árút halál nékem?

Hervad piros Ortzám?

Tsódámra tóldul a' Nép?

Vár a' vesztő állás?

Felségem Hohérral lép

Itt a' szörnyü halás?

Törüld - le szemeidről

Szívem! a' könyveket;

Artatlan kezeidről

Mosdd a' vér tseppeket,

Apolgasd Magzatidat:

Mert Királyi vérek;

Tedd

Tedd, Anya Szavaidat — — —
 Én szólni nem érek.
 Bólts, és Nagy Frantzia Nemzet!
 Dühölségre így térsz?
 Reám vérontó kezét
 Tefzel? Hát nem esmérz?
 Másolod Szent Hitedet?
 El-vesztelz kegyetlen
 Öntöd forró mérgedet?
 Oly könyörületlen.
 Kézfitez szabadságot
 Felséges Véremmel?
 Nyersz, mondog, Bóldogságot
 Rútúl vett Fejemmel?
 Európá 's egész Világ
 Bosszulja sorsomat;
 Sirattya fű, fa, és ág
 Artatlanságomat.
 Szabadság! vak hatalom,
 Dühösssg fajzattya;
 Szilajság nem oltalom
 Koronám zuzattya;
 Hit-szegés, szörnyű romlás
 Népemet jajgattya;
 Fergeteg, veszél, 's omlás
 A' Törvényt szaggattya.
 Artatlan életemnek
 Rettentő, el-este;
 Kihjai, ép Testemnek
 Éjjel, nappal, este;
 Porai hültt hamvamnak
 Dühösség határán;
 Az égnek együtt áldoznak
 Igazság oltárán.

*In Triumphos Coburgi Mense Martio. Anno
1793. partos.*

Martius exoritur Mensis, nunc sanguine Franco
Perfluat ara mihi; celebrans Onomastica
Mauors

Dixerat, Aufriacas ut vidit stare phalenges.
Nec mora: fulminea rapit omnia turbine Coburg
Sacrilegusque fluit Gallorum funere sanguis.
Haec cernens clypeo nixus Mars, discite, dixit:
Discite mortales non temnere Numina; Regi
Non temerare fidem, et civile horescere bellum.

*G. Bucsánszky,
Reg. Poeseos Profess. Posonien.*

T u d ó s í t á s o k.

Egynehány új Könyveüröl:

A' Magyar Játék-Szin. Első Esztendő.
Első kötet. Pesten Trattner Mátyás Betüivel
1792 8-ad rétb. LXXVIII. és 254 old. Az
árra 51 kr. Ezen első kötet magában foglalja
a' Magyar Játék-Szinnek Történeteit kez-
detitől fogva az utóbbi kormányozásig. Irta
Éndrödy János Pesten 1792. Azután a' kö-
vetkezendő Játékokat: A' talált gyermek.
Víg-Játék, öt fel vonásokban, mellyet Si-
mai Kristóf K. O. P. ama' híres Frantzia
költő, M o l i e r e után készítet. — Az Ja-
kobita Klúb. Víg-Játék egy fel vonásban.
Fordítottatott Kotzebue után Sebestyén
László által 1792-dik eszt. beu.

A' második kötet is Pesten jött ki 1793-
dikban az árra 51 kr. Foglalatja ez: A'
Magyar Játék-Szín Történeinek folytatása.
— A' megízomorított Ártatlanság a' vagy

az ártatlan Etelka méltatlan szenvedése. Szomorú Játék öt felvonásban. Készítette az Orvosi Tndománynak egyik halgatója M. W. Sóós Márton 1792. — A' Szerentsétlen Al-Kantzellár. Szomorú Játék öt felvonásban. Németből fordította Zsitvai Ferentz. — A' Pusztai Sziget. Irta Metaftasio Péter 1752-dikben, és ugyan azon évtendőben jádztott az Bétsi Nemzeti Játék - Szinben. Most Olaszból Magyarra fordította B. Rudnyánszky Karolina. Ki-kisaját háza előtt léperjen. Németből fordította Szomorú Máté Úr.

Institutiones Juris Hungarici, praemissis ejusdem Historia, ac Prolegomenis, tres in libros divisae. Liber II. Posonii Typis Langguthianis M. D. CC. XCII. 4-ed rétb.

A' Szent-írás Theológiája, vagy az idvesség tudománya, melly áll az ó és új Testamentomi nevezetesebb Szent-írásbéli helyeknek öszve-szedésekben. Irattatott Anglia nyelven, 's magyarra fordittatott Pétzeli Jósef Komáromi R. Prédikátor által, két kötet. Komáromban Wéber Simon Péter betűvel 1792—93. 8 ad rétb. az 1-ső 891 a' 2-dik kötet 727. old. az árra 2. for. 6. kr.

Henriás az az Negyedik Henrik Frantzia Király' életének némelly része, melly Frantzia Versekből ugyan annyi számú, 's lábú Versebbe foglaltatott Pétzeli Jó'sef által. Második ízben, némelly változásokkal, 's jobbításokkal ki nyomtattatott. Győrben Streibig Jó'sef betűvel M. DCC. LXXXII. Nagy 8-ad rétb. 309. old.

Fő

Fő Tiszt. Fock Bétsi Evangy. Superintendensnek, az igaz Hazafiságról mondott Sz. Beszédei. Egy Hazája Békességét óhajtó K. Méltóság kivánságára Némeiből fordítottak 's a' Magyar Hazára alkalmaztatottak H r a b o v f z k y György P. E. P. által. Közre botsáttattak az Ember Szerető Méltóság költségén, részint a' jó reménységű szegény tanuló sereg javára. Wefzprém-ben Streig Jó'sef Betűin 1793. esztend. 8. ad-rétben 62 old.

Egy bizonyos Magyar Hazafi tudtára adja mindeneknek, a' kiket illethetne; hogy mivel gyakorta meg történik, a' Régi Pénznek Gyűjteményét a' tulajdonosa, ki abban succedáltt, vagy kedvét benne többé nem találja, az illy régi Portékát Szeretőknek nem esmérése miatt, kénytelen az Ötvösöknek el-adni, kik tsupán az Arany és Ezüst árrát szokták meg adni, 's azt-is igen óltsón Szeretik meg venni; azon okból értékre adja, hogy ő a' Magyar és Erdélyi régiebb Pénzeket, azok akár miféle értzből 's akár miféle nagysággal légyenek, nem tsak az értznek érdeme szerént, hanem azon fellyül-is, a' mint a' pénzek régisége, vagy ritkasága fogják őtet vezérteni, kész leszen meg venni. Főképpen a' régi Magyar Királyok ezüst apró Pénzekhez kedve vólna. Az aranyok közül a' gyűjteményében ezek hibáznak: I. Károlyé, I. Lajosé és Máriáé, Hunyadi Jánosé, és Zápolyi Jánosé. Ellenben

ben Zsigmondnak, Hunyadi Mátyásnak, 's II-dik Ulászlónak többféle aranyaival bir, 's tserét tehetne. Kik tehát aféle portékát kezek közül akarják ki bortsítani, azok az eránt a' Magyar Hírmondó Íróknál itt Bétsben jelentsék magokat.

Mi a' Poézis? és Ki az igaz Poéta? Egy rövid Elmélkedés, mellyben a' Költésnek mivolta, eszközei, tzéllya, és tárgya, a' Magyar Rythmifák' hangeggyeztetésének helytelenségével együtt elő állítanak; meg-toldva Horátziusnak Pizóhoz és ennek Fiaihoz írt levelével, melly költő-mesterségnek is (de arte poetica) neveztetik, és egynéhány költeményes Enyelgésekkel. Budán, Landerer Katalin' betüivel és költségével, 1793:

Az Elmélkedésnek rövid foglalattya ez: I. A' Poézis és az Ékesenszóllás között való különbség. II. A' Poézis' eszközei. III. Mivolta. IV. Tzéllya. V. Tárnya. VI. A' Hangeggyeztetés. 1. §. A' Hangeggyeztetést gyanússá teszi az ő saját eredete. 2. §. A' legjobb mestereknek itélete a' Hangeggyeztetéséről. 3. §. A' Hangeggyeztetésnek nintsen aestheticabéli, avagy édesgető ereje. a) Hangeggyeztetés nem aestheticabéli szépség. b) Nem is egyébféle szépség. c) Vagy legalább minden bizonynál olyan szépség, melly a' Poézisnak leg közelebb való tzéllyával, az áltatással (illusio) ellenkezik. VI. Egynéhány következtetések, mellyek a' második kérdésre: ki az igaz Poéta? megfelelnek.

A' Könyvnyomtató.